

**РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Спеціалізована вчена рада ДФ 64.055.039

Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця,
Міністерство освіти і науки України, м. Харків
прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань
01 «Освіта/Педагогіка» на підставі прилюдного захисту дисертації:
«Розвиток міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (на прикладі
університетів Китайської Народної Республіки)»
за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки»
«22» лютого 2024 року

Лю Яньши (LIU YANSHI) 1971 року народження,
громадянин Китаю,

освіта вища, закінчив у 2006 році Гуйчжоуський університет, Китайська Народна Республіка (Guizhou University, People's Republic of China), за спеціальністю «Англійська мова та література».

Працює на посаді професора кафедри іноземних мов Сичуанського університету мистецтв і науки, Китайська Народна Республіка (Professor at the Department of Foreign Languages, Sichuan University of Arts and Science, People's Republic of China).

Дисертацію виконано у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України, м. Харків.

Науковий керівник д. пед. н., доцент, завідувач кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти «Університету менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України Кравченко Ганна Юріївна.

Здобувач має 4 наукові публікації за темою дисертації, всі з яких є статтями у наукових фахових виданнях України:

1. Liu Yanshi The culture teaching model from the perspective of cross-cultural competence: building and practice. *«Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. 2022. Вип. 48, Том 2. С. 293–298. (Index Copernicus) (0,48 ум.-друк. арк.). Doi: [10.24919/2308-4863/48-2-50](https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-2-50)

[URL:http://www.apfn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_2/50.pdf](http://www.apfn-journal.in.ua/archive/48_2022/part_2/50.pdf)

2. Liu Yanshi The Approaches to Improving the Core Competences of Bachelor-translators Based on the Social Demands. *«Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*. 2021. Вип. 45, Том 2. С. 144–148. (Index Copernicus) (0,41 ум.-друк. арк.).

DOI:[10.24919/2308-4863/45-2-24](https://doi.org/10.24919/2308-4863/45-2-24)

[URL:http://www.apfn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_2/45-2_2021.pdf](http://www.apfn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_2/45-2_2021.pdf)

3. Liu Yanshi Training of Future Undergraduate Translators in Chinese Universities under Pedagogic Conditions. *«Педагогічні науки: теорія та практика»*. 2021. Вип. 3. С. 77-83. (Index Copernicus) (0,27 ум.-друк. арк.).

[URL:http://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/2578](http://www.journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/2578)

4. Лю Яньши, Кравченко Г. Ю. Сутність і структура міжкультурної компетентності майбутніх перекладачів. *Імідж сучасного педагога*. 2021. Вип. 2, №197. С. 42–46. (0,38 ум.-друк. арк. / 0,19 ум.-друк. арк.).

DOI:<https://doi.org/10.26661/2786-5622-2021-3-10>.

[URL:166http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25885/1/Стаття%203%20Кравченко%20С%20Лю.pdf](http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25885/1/Стаття%203%20Кравченко%20С%20Лю.pdf)

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Опонент **Костікова Ілона Іванівна** доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики англійської мови Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У вступі роботи щодо ступеня наукової розробки проблеми перераховуються праці дослідників, вартувало б дати на них посилання; означений зміст основного поняття краще було б дати із врахуванням специфіки КНР.

2. У першому розділі пропонується матеріал про технології, на наш погляд, у контексті роботи вони виступають лише засобами формування міжкультурної компетентності.

3. У другому розділі дисертаційного дослідження при аналізі умов, не вистачає, на наш погляд, аналізу пропонованих попередниками умов, які з умов залишаються актуальними, а які вже втратили актуальність. Така динаміка була б

корисною при визначенні власних умов, оскільки умови визначено лише як сукупність. До того ж не прослідковується чіткого зв'язку між пропонованими умовами й моделлю, хоча за логікою дослідження модель має включати умови.

4. У третьому розділі дисертації, на жаль, не згадано і не враховано досвід онлайн навчання під час пандемії у КНР, як це вплинуло на експеримент, чи скорегувало це умови й модель. На нашу думку, в експерименті не прослідковується чіткий зв'язок між ефективністю умов і складових моделі. До того ж експеримент в основному базується на результатах анкетування та опитування, проте хотілося б в ньому бачити більше аналізу конкретних заходів, завдань, прикладів, які спрямовані на формування складових міжкультурної компетентності.

5. У запропонованих наприкінці роботи методичних рекомендаціях, на наш погляд, не вистачає практично-методичного матеріалу, вони переважно теоретичні, хоча мають бути спрямовані на методику.

Опонент **Пазюра Наталія Валентинівни**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної англійської мови Національного авіаційного університету, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Вступ та загальні висновки надто розлогі і потребують більшого ступеня наукового узагальнення та відповідності загальних висновків зазначеним у вступі завданням. Так, четвертим завданням здобувач визначив розроблення методичних рекомендацій щодо розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (на прикладі університетів Китайської Народної Республіки), але у загальних висновках щодо до цього завдання незрозумілим залишається що саме пропонує автор в цих методичних рекомендаціях. У вступі, на нашу думку, бракує обґрунтування вибору країни дослідження, надавши переконливі факти лідируючих позицій КНР в галузі підготовки перекладачів.

2. У переліку умовних позначень та в тексті дисертації використовується, на нашу думку, некоректний переклад слова Interpreting як інтерпретація. Вважаємо правильним і таким, що безпосередньо відноситься до теми дослідження переклад «усний переклад» на відміну від Translation «письмовий переклад».

3. Потребують глибшої інтерпретації та аргументації теоретичні засади проблеми дослідження, зокрема, теорії, принципи, підходи, які покладено в основу розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів.

4. У пп.1.1 дисертантом зроблений порівняльний аналіз програм підготовки бакалаврів-перекладачів у 8 закладах вищої освіти України та 10 ЗВО Китаю, представлений у таблиці 1.1. Вважаємо, що для підтвердження валідності зробленого порівняння освітні програми цих закладів необхідно було розмістити у додатках.

5. В деяких місцях дисертаційного дослідження спостерігається відсутність логічного зв'язку між його частинами та брак обґрунтованості представленої інформації. Наприклад, у пп. 1.2. одразу після вивчення етапів дослідження міжкультурної компетентності подається схема системи підготовки бакалаврів перекладачів до міжкультурної професійної діяльності без будь яких пояснень на основі чого вона була розроблена і чому саме ці компоненти увійшли в її структуру (рис 1.1 на с. 47). Це зауваження стосується і деяких умовиводів, які, на нашу думку, не мають достатньої обґрунтованості і логічно не пов'язані з попередньо викладеним матеріалом. Наприклад, висновку до пп. 1.1. про те, що «Україна прискорила темпи реформ у своїй інтеграції в європейську систему вищої освіти. Навчання перекладу та підготовка перекладацького персоналу повністю інтегровані в Європу і швидко розвиваються» (с. 37) не передують будь яка інформація на підтвердження цього висновку.

6. В кінці висновків до кожного розділу має подаватись перелік праць здобувача, в яких відображений зміст даного розділу, а не літературні джерела, що слугували основою для написання цього розділу.

7. Вважаємо, що у пп. 2.2 для більшої переконливості та вагомості наведеної інформації, здобувачу необхідно було би підтвердити подані факти (щодо науково-методичної роботи кафедри, саморозвитку та самовихованню студентів, форм підвищення професійної майстерності викладачів у закладах вищої освіти, професійного саморозвитку викладача кафедри іноземних мов та перекладу, змісту самоосвітньої діяльності викладачів, методів навчання іноземним мовам та перекладу, моніторингу та оцінки процесу розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів на сс. 103-107) посиланнями на джерела та на конкретні заклади вищої освіти КНР, приклади яких наводить автор.

8. Доцільно було би обґрунтувати вибір з 17 університетів та коледжів провінції Сичуань у КНР із ліцензією на підготовку бакалаврів-перекладачів КНР саме Сичуаньського університету мистецтв і науки для проведення експериментальної частини даного дослідження.

9. Дисертаційне дослідження значно виграло б за умови систематизації науково-методичних рекомендацій у пп. 3.3 щодо розвитку між культурної компетентності бакалаврів-перекладачів в університетах КНР за рівнями (концептуальний, законодавчий, організаційний, дидактичний тощо).

10. Зауваження викликає технічне оформлення роботи.

а) Вважаємо, що необхідна уніфікація у поданні прізвищ науковців та авторів (деякі подаються англійською, деякі – українською). Великі таблиці (1.1, 1.5, 1.6, 3.3, 3.14) необхідно було винести у додатки.

б) Позитивно оцінюючи представлені у дисертаційному дослідженні додатки, зауважимо, що окремі з них подані англійською мовою або мовою оригіналу. Доцільно було б подати їх переклад.

в) В дисертаційному дослідженні спостерігається поміж тексту українською мовою фрази англійською (с. 53), орфографічні огріхи, а також некоректно сформульованих або контроверсійних фраз (словосполучень), які іноді ускладнюють розуміння тексту. Наприклад, «автор вважає, що в Китаї поступово сформувалась система побудови перекладацької дисципліни» «потреби в перекладів певних сегментах на ринку перекладацьких послуг» (с. 36), «у центрі уваги знаходиться питання про те, як людина використовує знання, навички та атрибути, якими вона володіє», «це відображає надмірну залежність від когнітивної області, менш емоційний і поведінковий розвиток», «Комунікативна ситуація, ефективність та доцільність – три основні елементи міжкультурної компетентності. Чотири елементи доречності включають кількість, якість, релевантність та спосіб передачі інформації» (с. 40), «цільова культура» (с. 41), «культурні процеси завжди були предметом уваги вчених, вони зосереджені на здобутті знань, а не на тому, як розвивати міжкультурну комунікацію» (с. 42), «незахідні вчені» (с.46), «Розвиток системи підготовки бакалаврів-перекладачів до між культурної професійної діяльності відбувається у процесі здійснення її функціональних компонентів» (с. 48), «перекладацькі здібності» (с. 49), «інтегрувати китайський елемент освіти у зміст навчання» (с. 55), «складові освітньої програми спецкурсу» (с. 170), «здатність поводитись належним чином до культурної чутливості, колег і свобод студентів», «Стосується етичних принципів міжкультурної взаємодії, етичних норм, цінностей, пов'язаних в аспекті афекту, пізнання та поведінки, моральний вимірміжкультурної компетентності перекладачів» (с. 172), «процес визначення перекладу з оригіналу» (с. 173) тощо.

Рецензент **Колбіна Тетяна Василівна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У першому розділі автором дисертаційної роботи проведено ретельний аналіз наукової літератури, але не завжди чітко висловлюється авторська позиція щодо проблем, питань, понять, які розглядаються. Зокрема, на с. 5051 без належного аналізу представлено «орієнтири для нових ідей розвитку міжкультурної компетентності в галузі вивчення іноземних мов» китайського дослідника Сунь Юйчжуна, які покладено в основу розробленої автором дисертації моделі міжкультурної компетентності під час вивчення іноземних мов.

2. Уважаємо некоректним автором визначення поняття: «Міжкультурна компетентність бакалавра-перекладача – це міжкультурне спілкування...» (с. 76), оскільки компетентність є результатом формування або розвитку такої здатності особистості.

3. Для кращого розуміння відмінностей у підготовці бакалаврів-перекладачів у дисертаційній роботі було здійснено порівняльний аналіз освітніх програм у закладах вищої освіти України та Китаю (табл. 1.1). Автор дисертації вважає, що в Китаї сформувалась система підготовка перекладацьких кадрів, а система освіти в Україні все ще перебуває в процесі реформування, про це свідчить, на його думку, розгляд і коригування навчальних програм для перекладачів (с. 3637). Для української педагогічної науки було б надзвичайно корисним, якщо б шановний Лю Яньши, зважаючи на свій професійний досвід і наукові знання, надав рекомендації щодо поліпшення організації професійної підготовки майбутніх перекладачів до міжкультурної комунікації.

4. Не викликає зауважень, але потребує аргументації доцільність виокремлення автором дисертації таких методологічних підходів (с. 99-101), як: компетентнісний, діагностичний, особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний, міждисциплінарний, аксіологічний, кваліметричний, системний.

5. У дисертації на основі аналізу наукової літератури виокремлено й описано не тільки загальні, а й специфічні принципи (принцип міжкультурного порівняння; принцип культуровідповідності; принцип домінування проблемних культурознавчих знань; принцип діалогу культур; принцип культурної варіативності; принцип культурної опозиції). Уважаємо їх цінними положення, які визначають зміст, організаційні форми та методи інтегрованого навчання

відповідно до його цілей та закономірностей. Разом з цим автору дослідження слід було б обґрунтувати визначення саме таких специфічних педагогічних принципів.

Рецензент **Петренко Вікторія Олександрівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.2. «Сутність базових понять «комунікація», «міжкультурна комунікація»» бажано було б приділити більше уваги розкриттю сутності поняття «міжкультурний потенціал», акцентуючи при цьому зв'язок між згаданим поняттям та процесом розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів КНР.

2. Уважаємо некоректним вживання автором поняття «компетенція» (с. 41, с. 96), оскільки кваліфікації випускників вищих навчальних закладів базуються на їх описі в термінах компетентностей.

3. У підрозділі 2.1. – «Організаційно-педагогічні умови розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів в контексті вищої освіти КНР» дисертант розлого проінтерпретував компетентнісний підхід, що «...передбачає створення сприятливих умов для набуття ключових компетентностей...» (с. 100). Компетентнісний підхід є за своєю сутністю студентоцентрованим, тому було б доцільно виокремити складові міжкультурного освітнього середовища, що надають можливості для формування індивідуальної освітньої траєкторії та саморозвитку бакалаврів-перекладачів.

4. Переконані, що потребує більшої аргументації розроблена факторно-критеріальна субмодель визначення рівнів розвитку міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів (табл. 3.3, с. 129-133), що «передбачає використання методів теоретичного аналізу та синтезу структури міжкультурної компетентності бакалаврів-перекладачів у поєднанні з інтуїтивним визначенням її складових».

5. Мають місце деякі вади перекладу дисертації українською мовою, хоча в цілому робота написана прозорим академічним стилем із дотриманням всіх вимог щодо оформлення тексту кваліфікаційних робіт такого рівня, проте іноді зустрічаються технічні помилки, неточності стилістичного характеру.

Голова спеціалізованої вченої ради ДФ 64.055.039 **Шумський Олександр Леонідович**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, надав позитивний відгук без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Лю Яньши ступінь доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки».

Голова спеціалізованої
вченої ради

(підпис)

Олександр ШУМСЬКИЙ